

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди**

М.П. Васильєва, І.А. Романова, І.О. Шеплякова

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету психології і соціології
спеціальності 231 «Соціальна робота»

Харків, 2021

Затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 10.11.2021 р.).

Рецензенти:

Поляничко Анжела Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С.Макаренка;

Шимко Ія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи КДПУ.

Васильєва М.П., Романова І.А., Шеплякова І.О. Методичні рекомендації з виконання кваліфікаційної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету психології і соціології, спеціальності 231 «Соціальна робота». Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. 34 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 7 від 11.11.2021 р.

©Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2021.
©Васильєва М.П., Романова І.А.,
Шеплякова І.О. 2021.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ.....	4
2. НАПИСАННЯ Й ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	4
3. РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАПИСАННЯ ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ ДО НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ.....	27
4. ПІДГОТОВКА НАУКОВОЇ ДОПОВІДІ ДО КОНФЕРЕНЦІЇ.....	30
<i>Додаток А. Індивідуальний графік роботи здобувача вищої освіти над кваліфікаційною роботою.....</i>	<i>32</i>
<i>Додаток Б. Приклад оформлення титульного аркушу кваліфікаційної роботи.....</i>	<i>33</i>

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Методичні рекомендації визначають процедуру написання й захисту кваліфікаційної роботи відповідно до вимог професійної підготовки майбутнього фахівця соціальній галузі за другим (магістерським) рівнем вищої освіти в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди.

Методичні рекомендації з виконання й захисту кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти спеціальності «Соціальна робота» у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди ґрунтуються на чинних нормативно-правових актах:

- Законі України «Про вищу освіту» (2014 р. зі змінами);
- Стандарті вищої освіти зі спеціальності 231 «Соціальна робота» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (2019 р.);
- Стандарті вищої освіти зі спеціальності 231 «Соціальна робота» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (2019 р.);
- Освітньо-професійній програмі «Соціальна педагогіка» з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» в ХНПУ імені Г.С. Сковороди;
- Освітньо-професійній програмі «Соціальна педагогіка» з підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» в ХНПУ імені Г.С. Сковороди;
- «Положенні про випускню кваліфікаційну роботу здобувачів першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди» (2021 р.);
- «Кодексі академічної доброчесності ХНПУ імені Г.С. Сковороди» (2021 р.);
- «Етичному кодексі ХНПУ імені Г.С. Сковороди» (2021 р.);
- «Положенні про організацію освітнього процесу ХНПУ імені Г.С. Сковороди (у новій редакції)» (2021 р.);
- «Положенні про організацію науково-дослідної роботи в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди» (2020 р.).

2. НАПИСАННЯ Й ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1 Загальні положення

2.1.1 **Кваліфікаційна робота** є нормативним видом самостійної навчально-дослідницької роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Кваліфікаційна робота – це самостійне теоретико-прикладне дослідження певної проблеми соціальної галузі, що виконується під керівництвом викладача на основі набутих здобувачем вищої освіти компетентностей.

2.1.2 Написання й публічний захист кваліфікаційної роботи визначається Стандартом вищої освіти зі спеціальності 231 «Соціальна робота» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (2019 р.) як обов'язкова форма атестації здобувачів вищої освіти.

Кваліфікаційна робота спрямована на досягнення програмних результатів навчання Освітньої програми «Соціальна педагогіка», а саме:

ПРН1. Розв'язувати складні задачі і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах неповної / недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН2. Критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань про практики соціальної роботи, формулювати висновки та рекомендації щодо їх впровадження.

ПРН3. Застосовувати іноземні джерела при виконанні завдань науково-дослідної та прикладної діяльності, висловлюватися іноземною мовою, як усно, так і письмово.

ПРН5. Збирати та здійснювати кількісний і якісний аналіз емпіричних даних.

ПРН6. Самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для професійного зростання, опановувати її, засвоювати та продукувати нові знання, розвивати професійні навички та якості.

ПРН7. Застосовувати загальне та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних задач та здійснення наукового дослідження.

ПРН10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

ПРН11. Організовувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної роботи, ініціювати командоутворення та координувати командну роботу.

ПРН13. Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності.

ПРН14. Визначати методологію прикладного наукового дослідження та застосовувати методи кількісного та якісного аналізу результатів, у тому числі методи математичної статистики.

ПРН15. Розробляти критерії та показники ефективності професійної діяльності, застосовувати їх в оцінюванні виконаної роботи, пропонувати рекомендації щодо забезпечення якості соціальних послуг та управлінських рішень.

ПРН18. Демонструвати позитивне ставлення до власної професії та відповідати своєю поведінкою етичним принципам і стандартам соціальної роботи.

ПРН19. Розробляти, апробувати та втілювати соціальні проєкти і технології.

ПРН20. Упроваджувати результати наукового пошуку в практичну діяльність.

ПРН21. Проектувати освітні компоненти, зміст навчання, розробляти методичне забезпечення освітнього процесу в закладі вищої освіти, реалізовувати освітньо-професійні програми підготовки фахівців соціальної роботи.

ПРН22. Упроваджувати технології соціально-педагогічної роботи в закладах освіти і закладах соціального напрямку.

2.1.3 Кваліфікаційна робота виконується 1-2 року навчання, що передбачено навчальними планами з підготовки фахівців зі спеціальності 231 «Соціальна робота», і є цілісним науковим дослідженням.

Виконання кваліфікаційної роботи здійснюється в декілька етапів:

- теоретичний етап – аналіз предмету дослідження, обґрунтування й розробка навчально-методичного забезпечення з підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до вирішення проблеми дослідження й написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи;

- практичний етап – проведення експериментальної перевірки розробленого навчально-методичного забезпечення з підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до вирішення проблеми дослідження, що реалізується під час проходження практик, і написання практичної частини дослідження;

- напрацювання з теоретичних і практичних етапів дослідження мають бути висвітлені в наукових публікаціях, відбитих у збірках тез доповідей до наукових конференцій різного рівня, у наукових журналах, збірниках наукових праць (загальна кількість – не менше 2 тез доповідей і 1 наукової статті);

- здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти повинен мати сертифікати, що підтверджують його участь у наукових конференціях різного рівня, за проблемами власного наукового пошуку;

- публічний захист-презентація результатів наукового дослідження.

2.1.5 Виконання кваліфікаційної роботи має передбачає ґрунтовний аналіз наукових джерел, який містити самостійний аргументований логічний виклад матеріалу відповідно до сформульованої мети. У процесі виконання цієї роботи здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти має продемонструвати володіння способами відбору, групування й узагальнення інформації, навчитися знаходити невирішені проблеми й дискусійні питання в досліджуваному полі, визначати підходи до їх вирішення, а також оформлювати роботу згідно з установленими вимогами. На даному етапі написання кваліфікаційної роботи здобувачі мають продемонструвати володіння прийоми і методами теоретичного дослідження.

Дотримання здобувачем вищої освіти усіх вимог до оформлення кваліфікаційної роботи сприяє формуванню в нього належного стилю

наукової роботи, виховує вимогливість до себе, поглиблює навички здійснення наукового дослідження.

2.1.6 Кваліфікаційна робота, крім теоретичного дослідження проблеми, містить експериментальну частину, виконання якої дозволяє здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти набути досвіду наукової діяльності з перевірки власних теоретичних передбачень і напрацювань у практиці соціальної діяльності, що засвідчує здатність здобувача вищої освіти до використання фахових знань у вирішенні типових завдань з професійної діяльності.

2.2 Порядок визначення та затвердження тематики кваліфікаційної роботи

2.2.1 Тематика кваліфікаційної роботи затверджується на засіданні кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки до 1 листопада 1 року навчання.

2.2.2 Здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти має право обрати тему кваліфікаційної роботи з тем, визначених кафедрою, або ж запропонувати на розгляд кафедри власну тему з обґрунтуванням актуальності її розробки. Кінцеве рішення щодо визначення теми залишається за науковим керівником.

2.2.3 Списки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти із зазначенням тем кваліфікаційної роботи та складу наукових керівників подаються до навчального відділу Університету за встановленою формою і затверджуються наказом по Університету.

2.2.4 В окремих випадках допускається літературне редагування теми, що не призводить до зміни об'єкта й предмета дослідження кваліфікаційної роботи, але не пізніше за один місяць до захисту. Відредагована тема фіксується в протоколі засідання кафедри, витяг з якого подається до навчального відділу й видається наказ по Університету.

2.2.5 Кваліфікаційна робота, тема якої не відповідає затвердженій, до рецензування й захисту не допускається.

2.2.6 Рецензенти кваліфікаційної роботи призначаються з числа науково-педагогічних працівників Університету, які мають наукові ступені, вчені звання, чий науковий дослідження за напрямом дотичні до наукових досліджень здобувача. До рецензування залучаються науково-педагогічні працівники інших закладів вищої освіти із науковими ступенями і вченими званнями, а також висококваліфіковані фахівці із соціальної галузі за темою дослідження. Для кваліфікаційної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти необхідними є дві рецензії: зовнішня й внутрішня.

2.2.7 **Написання кваліфікаційної роботи здійснюється за графіком,** укладеним і затвердженим кафедрою соціальної роботи і соціальної педагогіки. Графік містить перелік конкретних етапів роботи над кваліфікаційною роботою з визначенням чітких календарних термінів їх завершення (додаток А). Дотримання графіка виконання дослідження

розглядається на засіданнях кафедри і фіксується у відгуку керівника кваліфікаційної роботи.

2.2.8 Порухення графіка написання кваліфікаційної роботи є підставою для застосування до здобувача вищої освіти дисциплінарних заходів, визначених локальними нормативними документами ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

2.3 Права та обов'язки здобувача й наукового керівника кваліфікаційної роботи

2.3.1 Здобувач має право:

- пропонувати власну тему наукового дослідження з обґрунтуванням її актуальності;
- обирати наукового керівника;
- порушувати питання перед кафедрою про зміну наукового керівника, якщо для цього є вагомі підстави;
- мати доступ до всіх інформаційних баз даних та ресурсів Університету, наукової бібліотеки, кафедри;
- користуватися допомогою наукового керівника в підготовці кваліфікаційної роботи відповідно до п.2.3.4 цих методичних рекомендацій;
- ознайомитись з рецензіями на свою кваліфікаційну роботу до її захисту.

2.3.2 Здобувач зобов'язаний:

- чітко дотримуватися графіку виконання кваліфікаційної роботи, а у випадках його порушення надавати аргументовані пояснення науковому керівнику або завідувачу кафедри;
- своєчасно (відповідно до графіку) подавати науковому керівнику текст кваліфікаційної роботи;
- оформлювати кваліфікаційну роботу відповідно до Національних стандартів і технічних вимог;
- дотримуватися вимог нормативних документів щодо академічної доброчесності, персонально відповідати за наявність академічного плагіату у кваліфікаційній роботі;
- аргументовано й тактично реагувати на зауваження наукового керівника та рецензентів, давати обґрунтовані відповіді на запитання членів Кваліфікаційної комісії та присутніх на публічному захисті кваліфікаційної роботи.

2.3.3 Науковий керівник має право:

- ознайомлюватись з рецензіями на кваліфікаційну роботу здобувача до її захисту;
- брати участь у відкритому засіданні Кваліфікаційної комісії, на якому захищається кваліфікаційна робота, підготовкою якої він керував.

2.3.4 Науковий керівник кваліфікаційної роботи зобов'язаний:

- надавати здобувачеві допомогу у виборі й обґрунтуванні теми, складанні плану та визначенні етапів виконання роботи, підборі джерел та обранні методів дослідження, написанні, оформленні роботи, підготовці її до публічного захисту;
- надавати допомогу у складанні індивідуального плану роботи та контролювати його виконання;
- проводити систематичні консультації здобувача щодо виконання кваліфікаційної роботи;
- протягом усього періоду виконання кваліфікаційної роботи на основі аналізу підготовлених здобувачем матеріалів контролювати цей процес та періодично інформувати кафедру про стан підготовки роботи;
- надавати допомогу здобувачеві в підготовці наукових публікацій за результатами дослідження і сприяти їх опублікуванню в наукових журналах, матеріалах наукових конференцій тощо;
- нести відповідальність за випадки виявлення академічного плагіату у кваліфікаційній роботі здобувача;
- надати об'єктивний письмовий відгук про кваліфікаційну роботу здобувача (з висновком щодо можливості її захисту) не пізніше як за два тижні до захисту на засіданні Кваліфікаційної комісії;
- якщо захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним і Кваліфікаційна комісія дає згоду на повторний захист роботи без зміни теми, науковий керівник надає здобувачеві необхідну допомогу в доопрацюванні роботи.

2.4 Вимоги до змісту й оформлення кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційну роботу виконують у комп'ютерний спосіб і роздруковують на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210х297 мм). Текст та інші надруковані й вписані елементи за насиченістю мають бути чорними, контури літер і знаків чіткими, без ореола і розшиту фарби. Насиченість літер і знаків має бути однаковою в межах усього оригіналу. При комп'ютерному набиранні тексту дозволяється використовувати всі можливості редакторів Page Maker, Word.

Основний текст набирається на сторінці формату А4 з полями зверху 2,0 см, знизу 2,0 см, зліва 3,0 см, справа 1,0 см. Для набору використовується шрифт Times New Roman, 14 кегль. Рядки вирівнюють за шириною, абзацний відступ 1,25 см; міжрядковий інтервал – 1,5.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи слід починати з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи (**ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛИ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ** (якщо є)) друкуються великими літерами жирним шрифтом симетрично до тексту без абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка не ставиться.

Заголовки підрозділів друкуються рядковими (маленькими) літерами (окрім першої великої) жирним шрифтом з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка підрозділу не ставиться. Якщо заголовок складається з двох чи більше речень і займає більше одного рядка, то їх розділяють крапкою, вирівнюють за шириною листа без відступу загального тексту. Текст підрозділу наводиться з нового рядка з абзацного відступу.

Повна ідентичність друкованого тексту і електронного файлу обов'язкова.

Орієнтовний обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи має бути 50-60 сторінок.

До основного тексту не зараховуються сторінки зі списком використаних джерел, переліком умовних позначень і додатками, а також сторінки основного змісту без тексту, на яких розміщені лише таблиці, схеми, рисунки (ці сторінки входять до загального обсягу тексту роботи). Загальний обсяг тексту кваліфікаційної роботи не регламентується. Сторінки всіх структурних компонентів кваліфікаційної роботи підлягають наскрізній нумерації.

2.3.3 Кваліфікаційна робота має містити:

- аналіз особливостей соціальної роботи за всіма напрямками, що забезпечують розв'язання проблеми дослідження;
- навчально-методичне забезпечення з підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до розв'язання проблеми дослідження;
- діагностичні дослідження стану соціально-педагогічної діяльності з вирішення проблеми в певній соціальній інституції, на базі якої пропонується її вирішення;
- опис процесу впровадження розробленого навчально-методичного забезпечення й аналіз результатів впливу його застосування.

Структура кваліфікаційної роботи:

1. Титульна сторінка (додаток Б).

2. Структура роботи позначається словом «ЗМІСТ». У ЗМІСТІ подаються назви структурних елементів роботи й номери сторінок, на яких вони містяться. Усі сторінки роботи, від титульної до останньої, нумеруються арабськими цифрами без пропусків або літерних додатків. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці.

3. **ВСТУП** розкриває зміст основних одиниць апарату наукового дослідження: актуальність проблеми дослідження, мету, завдання, гіпотезу, об'єкт, предмет, методи дослідження, теоретичне й практичне значення дослідження, опис загальної структури роботи, апробацію й публікації автора з предмету дослідження.

Актуальність дослідження – обґрунтування необхідності й потреби здійснення певного наукового дослідження: підтвердження того, що проблема дійсно існує в науці та практиці соціальної роботи, є нагальною і потребує розв'язання.

Мета дослідження – загальний передбачуваний результат наукового пошуку.

Завдання дослідження – виділення етапів діяльності в досягненні мети дослідження (тобто конкретизація загальної мети): представлені пункти розкривають послідовність дослідження проблеми.

Гіпотеза – обґрунтоване теоретичне передбачення, за рахунок якого можна одержати шуканий результат наукового дослідження.

Об'єкт дослідження – це сфера дійсності, де накопичуються важливі проблеми, які потребують свого розв'язання; як правило, це процес або явище в соціальній / соціально-педагогічній системі.

Предмет дослідження – частина об'єкта дослідження, за допомогою творчої розробки якої передбачається розв'язання проблеми дослідження.

Методи дослідження – теоретичні, емпіричні, методи математичної статистики для розкриття предмету дослідження з теоретико-практичних аспектів.

Теоретичне значення дослідження – визначення внеску, що мають результати кваліфікаційної роботи для теорії й практики соціальної роботи.

Практичне значення дослідження – визначення сфер, де можуть бути використані результати даного наукового дослідження, а також суб'єктів, яким дана інформація може бути корисною.

Структура й обсяг роботи – розкриває структуру дослідження, що складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (вказати кількість найменувань, кількість таблиць (на скількох сторінках), кількість рисунків (на скількох сторінках), кількість додатків (на скількох сторінках). Загальний обсяг роботи – загальна кількість сторінок наукового дослідження, (кількість сторінок до списку використаних джерел – основний текст).

4. ОСНОВНА ЧАСТИНА кваліфікаційної роботи складається з двох розділів теоретичного характеру й одного – практичного. Розділи включають підрозділи. Зміст розділів повинен відповідати темі роботи та повністю розкривати її. Після кожного розділу подаються висновки.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДОСЛІДЖУВАНОЇ ПРОБЛЕМИ

1.1 Теоретичний аналіз проблеми дослідження (визначення сутності проблеми, враховуючи особливості клієнта соціальної роботи, аналіз розробки проблеми у вітчизняних та закордонних дослідженнях)

1.2 Теоретичний аналіз сутності й особливостей соціальної роботи з вирішення проблеми дослідження

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Особливості підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до вирішення проблеми дослідження (аналіз Стандартів підготовки фахівців соціальної галузі, освітньо-професійних програм, дисциплін, що забезпечують вирішення проблеми дослідження)

2.2 Обґрунтування навчально-методичного забезпечення з підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до вирішення проблеми дослідження (доповнення змісту окремих навчальних дисциплін, розробка навчально-методичного забезпечення: соціально-педагогічних задач, вправ, творчих завдань з урахуванням специфіки роботи фахівця соціальної галузі з вирішення проблеми дослідження, матеріалів для проведення семінарських занять, завдань для самостійної роботи здобувачів тощо)

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА НАВЧально-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Діагностика стану готовності майбутніх фахівців соціальної галузі до розв'язання проблеми дослідження в певній соціальній інституції (констатувальний етап експерименту)

2.2 Упровадження розробленого навчально-методичного забезпечення з підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до вирішення проблеми дослідження (формульальний етап експерименту)

2.3 Аналіз результатів дослідження (контрольний етап експерименту)

Висновки до розділу 2

5. ВИСНОВКИ. У висновках, згідно з поставленими завданнями, стисло й систематизовано висвітлюються основні результати проведеного дослідження. **Обов'язковою є нумерація окремих положень висновків, а також відповідність окремих пунктів висновків сформульованим дослідницьким завданням.**

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ укладається відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи («Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» [Чинний від 2016-07-01]).

У тексті кваліфікаційної роботи **обов'язково повинні бути посилання на наукові джерела, представлені в бібліографічному описі, з конкретними сторінками, з яких було опрацьовано представлену інформацію.** Посилання в тексті записуються у квадратних дужках [7; 23; 45; 87]. При цитуванні посилаються на джерело й сторінку [7, с. 5] (крім

газетних статей і випадків, коли посиляються на джерело загалом).

Наприклад:

1. Дослідник М. Фірсон розширює розуміння суті соціальної роботи, включаючи допомогу, розвиток власних ресурсів, систему соціокультурних і психосоціальних взаємодій і відносин різних суб'єктів [17]. 17 – номер праці М.Фірсона у списку використаних джерел.

2. Методи соціальної роботи – «це сукупність технологій, дослідницьких і терапевтичних процедур, способів діяльності, за допомогою яких здійснюється соціальна робота» [9, с. 78].

3. Окрім того, на думку П. Павленка та В. Курбатова [7, с. 78; 14, с. 120], методи соціальної роботи включаються у більш загальне поняття – «соціальні технології».

Цифри в [...] відповідають порядковому номеру джерела в списку використаних джерел.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити *цитати*. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором. Якщо цитата наводиться в тексті кваліфікаційної роботи без посилання на автора – це вважається *плагіатом*.

Загальні вимоги до цитування є такими:

а) текст цитати починається й закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту й позначається трьома крапками (...). Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точними у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора наукової праці до окремих слів або думок із цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

Максимальний обсяг цитувань для кваліфікаційних робіт не повинен перевищувати 40% від загального обсягу тексту, а робота допускається до захисту за умови, якщо її текст визначається оригінальним (з високою унікальністю) не менше 75%.

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті та в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків у хронологічному порядку.

Приклади оформлення списку використаних джерел відповідно до «Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Відомості про документ, опублікований іншою мовою, ніж мова основного тексту, у бібліографічних посиланнях незалежно від їх типу (позатекстове, підрядкове, внутрішньотекстове) наводять мовою оригіналу.

КНИГИ:

Однотомні видання. Один автор:

Федорова Л.Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті — 1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.

Два і більше авторів:

Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.

Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: у 2-х т.: кол. моногр. Київ, 2012. 436 с.

Без автора:

Збірники Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.

Матеріали конференцій, з'їздів, тези доповідей:

Фізика імпульсних розрядів у конденсованих середовищах. Матеріали XVI Міжнародної наукової конференції (19—22 червня 2013, м. Київ). Київ, 2013. 253 с.

Багатотомні видання:

Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.

ІНШІ ВИДАННЯ:

Каталоги:

Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року. Київ: Академперіодика, 2009. 444 с.

Автореферати дисертацій:

Старовойт С.В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918—1933 рр.: автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.

ЧАСТИНА ВИДАННЯ:

Стаття із журналу, збірника, розділ книги:

Незалежно від кількості авторів у позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури):

Яцків Я.С., Радченко А.І. Про ефективність видання наукових журналів в Україні. *Вісн. НАН України*. 2012. № 6. С. 62-67.

Назарчук З.Т. Дифракция Е-поляризованных электромагнитных волн на цилиндрическом экране с сечением в виде ломаной кривой. *Волны и дифракция*. Тбилиси, 1985. Кн. 1. С. 507-511.

Скальський В.Р. Становлення методу акустичної емісії в установах Західного наукового центру. *Теорія і практика раціон. проектування, виготовлення і 4 експлуатації машинобуд. конструкцій*: Праці 2 міжнар. наук.-техн. конф. (Львів, 11-13 лист. 2010). Львів, 2010. С. 9-10.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ВІДДАЛЕНОГО ДОСТУПУ:

Відповідно до п. 7.4 вказаного стандарту, «Бібліографічне посилання складають як на електронні ресурси загалом (електронні документи, бази даних, портали чи сайти, веб-сторінки, форуми тощо), так і на їхні складники (розділи та частини електронних документів, порталів чи сайтів; публікації в електронних серійних документах, повідомленнях на форумах тощо) згідно із загальними правилами...». При цьому п. 7.4.4.3.3: «Довгу електронну адресу можна переносити на наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак «навскісна риска» («/»).

Опис ресурсу загалом:

Наукові публікації й видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2014).

Опис частини електронного ресурсу у позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури):

Garfield E. More on the ethics of scientific publication: abuses of authorship attribution and citation amnesia undermine the reward system of science. Essays of an information scientist. URL: <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf> (Last accessed: 16.04.2013).

Опис частини електронного ресурсу в підрядковому бібліографічному посиланні (посторінкових примітках) за умови, що в тексті наведено бібліографічні відомості, які дозволяють документ ідентифікувати (його назву і прізвища авторів, рік випуску) (п. 5.3.6): * URL: <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf> (Last accessed: 16.04.2013).

7. ДОДАТКИ містять допоміжний матеріал, який конкретизує, доповнює та ілюструє основний зміст. Додатки позначаються послідовно великими літерами української абетки за винятком літер Г, Є, І, Й, О, Ч, Ь. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. У правому верхньому куті з великої літери жирним шрифтом друкується слово «Додаток» і його літера. Додаток повинен мати заголовок, надрукований зверху великими літерами симетрично щодо тексту сторінки.

При поділенні тексту на розділи, підрозділи, пункти і підпункти кожний з них нумерують арабськими цифрами, наприклад, 1 – перший розділ, 1.1 – перший підрозділ першого розділу. Після номера розділу, підрозділу, пункту, підпункту крапку не ставлять.

Заголовки розділів необхідно розмішувати по центру рядка і набирати прописними літерами без крапки в кінці, без підкреслення. Переноси слів у заголовках не дозволяються.

Заголовки підрозділів треба починати з абзацного відступу і набирати рядковими літерами, крім першої прописної, без крапки в кінці. Відстань між заголовками і наступним або попереднім текстом дорівнює одному пустому рядку.

Текст кваліфікаційної роботи повинен відповідати орфографічним і стилістичним нормам сучасної літературної мови, а також науковому стилю викладення матеріалу.

8. Порядок оформлення ілюстративного матеріалу й таблиць

Ілюстрації. Ілюстрації й таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше або на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках наукової роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, розміри якої більше формату А4, враховують як одну сторінку й розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або в додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу й порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів.

Таблиці. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2». Якщо в розділі наукової роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл. 1.2».

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву наводять жирним шрифтом.

2.4 Процедура захисту й оформлення результатів виконання кваліфікаційної роботи

2.4.1 У жовтні місяці другого року навчання на засіданні кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки проводиться попередній захист-обговорення кваліфікаційної роботи, результати якого оформлюються відповідним протоколом.

2.4.2 Кваліфікаційна робота у зшитому вигляді й файл з текстом кваліфікаційної роботи на електронному носії подається на кафедру не пізніше, ніж за місяць до визначеної дати Державної атестації здобувачів, реєструється лаборантом кафедри у спеціальному журналі реєстрації кваліфікаційної роботи.

2.4.3 Кваліфікаційна робота з позначкою про дату реєстрації передається науковому керівникові й рецензентам на перевірку та рецензування. Рецензії й відзив надаються за встановленою формою.

2.4.4 У разі порушення здобувачем вищої освіти зазначених п. 2.4.1 2.4.2 термінів, кваліфікаційна робота до захисту не допускається. Дата захисту такої кваліфікаційної роботи визначається окремо, але не пізніше останнього дня семестру, в якому заплановане її виконання.

2.4.5 Кваліфікаційна робота проходить обов'язкову перевірку на плагіат відповідно до встановленої нормативно-правовими документами ХНПУ імені Г.С.Сковороди процедури. **У разі встановлення факту плагіату або невідповідності теми кваліфікаційної роботи, вона не приймається до рецензування й захисту.**

2.4.6 Термін захисту кваліфікаційної роботи визначається згідно з графіком навчального процесу на факультеті.

2.4.7 Захист кваліфікаційної роботи відбувається на відкритому засіданні Кваліфікаційної комісії.

2.4.8 Для захисту кваліфікаційної роботи здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти повинен підготувати презентацію й виступити з усною доповіддю.

Захист кваліфікаційної роботи має декілька основних цілей: 1) показати здатність здобувача вищої освіти самостійно осмислити матеріали наукової роботи, систематизувати їх і викласти в доступній для сприйняття формі; 2) виявити ораторські та комунікаційні здібності здобувача вищої освіти під час викладення основних положень роботи, а також рівень його наукової обізнаності з предмету дослідження під час відповідей на запитання членів державної екзаменаційної комісії; 3) з'ясувати вміння здобувача вищої освіти працювати з електронними засобами створення, редагування та показу презентацій, комп'ютерною технікою та відповідним програмним забезпеченням, враховуючи специфіку майбутньої професійної діяльності в соціальній галузі.

Типовий алгоритм підготовки доповіді на захист має чотири етапи:

1) підготовка тексту доповіді, що містить основні положення роботи й узгодження її з науковим керівником;

2) розробка структури презентації на основі доповіді за участі наукового керівника;

3) створення презентації з використанням прикладних програм (найчастіше – Microsoft Office Power Point);

4) демонстрація доповіді з використанням презентації та хронометражем основних подій науковому керівнику.

Доповідь має бути змістовною й тривати 5-7 хвилин. У доповіді необхідно:

- назвати тему кваліфікаційної роботи, підкреслити її актуальність та значущість;
- сформулювати основну мету і завдання дослідження;
- доповісти про результати роботи відповідно до сформульованих завдань, зроблених висновків і внесених пропозицій.

Доповідь супроводжується презентацією у Microsoft PowerPoint, яка є її логічним її продовженням, що вимагає необхідності чіткого співпадання пунктів доповіді із порядком слайдів презентації.

Рекомендації щодо загального оформлення презентації. З метою спростити процес захисту в плані ознайомлення слухачів з основними положеннями кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти та забезпечити якісну оцінку за цю роботу, здобувачу вищої освіти під час підготовки презентації потрібно дотримуватися таких загальних правил:

1) презентація за смисловою наповненістю й фактичним навантаженням повинна повністю відповідати тексту доповіді, тому спершу потрібно написати й узгодити з керівником текст доповіді, а потім на його основі створювати презентацію;

2) чергування слайдів повинно чітко співпадати зі структурою доповіді; бажано утримуватися як від забігання наперед, так і від повернення до раніше викладеного матеріалу, щоб не ускладнювати сприйняття матеріалу дослідження слухачами й не порушити хід міркувань і припущень;

3) не намагайтеся відобразити в презентації увесь текст доповіді, вона **має відображати лише основні положення останньої**;

4) бажано уникати графічного та особливо текстового перевантаження слайдів презентації, а також надмірного використання анімаційних та інших прийомів; особливо небажаними є різноманітні ефекти типу вильоту, обертання, хвильового руху, зникання або появи тексту по одній літері тощо; оптимальним налаштуванням ефектів анімації є, наприклад, поява назви слайду, а потім – тексту (мінімум - абзацами, якщо це потрібно) або відповідних графіків чи таблиць; якщо декілька слайдів мають однакову назву або поєднані логічно, загальна назва повинна завжди залишатися на екрані;

5) текст назви і підписів на слайдах не повинен бути меншим за 20pt, щоб навіть з дальніх рядів аудиторії можна було прочитати його без особливих зусиль;

6) допускається підкреслення або виділення ключових позицій матеріалу, що викладається, але слід уникати використання особливо яскравих кольорів;

7) бажано також уникати в підписах та назвах великої кількості слів, формувати матеріал короткими, зрозумілими реченнями, не більш, ніж по сім-вісім слів у кожному, по можливості не застосовуючи складні складно-сурядні та складно-підрядні граматичні конструкції, у тому числі й у

висновках роботи;

8) ілюстрації – рисунки, графіки, таблиці – повинні мати чітку, коротку та виразну назву за фактом зображеного;

9) бажано уникати звукового супроводу презентації, оскільки навіть тихі фонові звуки здатні порушити сприйняття слухачами змісту доповіді;

10) режим зміни слайдів краще за все встановити за кліком «миші», уникаючи використання таймеру, що забезпечить максимально зручний контроль за ходом презентації;

11) допускається друк певних позицій доповіді (наприклад, схеми технології або програми соціальної / соціально-педагогічної діяльності) і розповсюдження роздаткових матеріалів серед слухачів для кращого сприйняття доповіді;

12) необхідно дотримуватися єдиного стилю оформлення презентації й не допускати граматичних, орфографічних та пунктуаційних помилок;

13) загальним принципом дизайну презентаційної роботи повинен бути такий: «чим менше, тим краще»;

14) не рекомендується використовувати більше трьох кольорів на одному слайді окрім білого та чорного; поєднання кольорів фону та літер тексту повинно полегшувати читання останнього; найкращим рекомендованим варіантом є текст темного кольору на світлому фоні;

15) усі слайди презентації повинні бути стилістично однакові з постійним набором кольорів (краще за все - нейтральних), а окремі групи елементів – текст, таблиці, рисунки, графіки тощо – мати в межах групи однакове оформлення;

16) рекомендується використовувати лише один тип шрифту на презентацію; бажано обирати найбільш поширені варіанти – Times New Roman, Arial, Calibri тощо, а не екзотичні або особливо звивисті форми шрифтів, уникаючи надмірного використання курсиву.

Під час створення презентації потрібно пам'ятати, що остання покликана допомогти провести виступ, але не повинна його замінювати. Якщо доповідь зводиться лише до прочитування тексту на слайдах, у слухачів може виникнути враження, що Ви не дуже добре орієнтуєтесь у тому матеріалі, який намагаєтесь донести до аудиторії.

Перед створенням презентації, потрібно дуже добре продумати її план і співвіднести його з планом доповіді та обов'язково обговорити їх з науковим керівником.

Основними принципами, яких необхідно дотримуватися під час розробки презентації кваліфікаційної роботи, є: лаконічність, актуальність, стриманість, інформативність, правильне акцентування на ключових моментах, запам'ятовуваність, логічність викладення матеріалів, вивірений темп без «зависань» і «пришвидшень». Дуже важливе значення при цьому має попереднє тренування доповіді. Потрібно заздалегідь прохронометрувати її і, за необхідністю, виключити непотрібні елементи, які затягують виступ.

Під час захисту кваліфікаційної роботи бажано підтримувати з

аудиторією контакт очима та використовувати такі ключові фрази, як то: «Зверніть увагу на екран, схему, малюнок....», «З даних, представлених на рисунку...., видно....», або ж «Результати цього експерименту представлені на графіку номер....», тощо. Саму презентацію перед виступом обов'язково необхідно протестувати на демонстраційному комп'ютері, щоб уникнути технічних проблем під час її відтворення.

Презентація складається з 10-14 слайдів за змістом доповіді:

1 слайд має містити інформацію про: місце виконання роботи; тему кваліфікаційної роботи; ПІБ здобувача вищої освіти; ПІБ, науковий ступінь, наукове звання керівника, рецензентів;

2 слайд відображає ступінь розробленості проблеми дослідження;

на 3 слайді представлено мету й завдання дослідження;

на 4 слайді - об'єкт, предмет дослідження;

на 5-8 слайдах представлено зміст основних теоретичних положень з проблеми дослідження;

на 9 слайді розміщується схема розробленого навчально-методичного забезпечення з підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до розв'язання проблеми дослідження;

10 та інші слайди розкривають зміст проведеного соціально-педагогічного експерименту (констатувальний етап, формувальний етап, контрольний етап);

на останньому слайді фіксуються загальні висновки проведеного дослідження.

Після завершення доповіді здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня відповідає на запитання членів комісії.

2.4.9 Рішення про оцінку кваліфікаційної роботи ухвалюється на закритому засіданні Кваліфікаційної комісії. Оцінювання кваліфікаційної роботи здійснюється за 100-бальною шкалою.

При оцінюванні кваліфікаційної роботи Кваліфікаційна комісія враховує такі основні критерії: 1 – вагомість отриманих наукових результатів та якість оформлення кваліфікаційної роботи; 2 – презентацію та представлення результатів роботи під час офіційного захисту; 3 – оприлюднення результатів кваліфікаційної роботи.

№ з/п	Орієнтовні критерії оцінювання	Кількість балів
1.	Вагомість отриманих наукових результатів: <ul style="list-style-type: none"> – точність та коректність формулювання наукових положень та висновків; – наукова новизна та практична значущість; – актуальність обраної теми наукового дослідження; – чіткість постановки мети та завдань кваліфікаційної роботи та повнота їх реалізації; – адекватність обраних методів наукового дослідження; – обсяг отриманих експериментальних даних та глибина їх інтерпретації; – дотримання наукового стилю викладу інформації. 	До 50 балів
	Якість оформлення кваліфікаційної роботи відповідно до встановлених вимог.	До 10 балів
2.	Представлення результатів кваліфікаційної роботи на офіційному захисту (якість доповіді та мультимедійної презентації, відповіді на запитання).	До 30 балів
3.	Оприлюднення результатів кваліфікаційної роботи: <ul style="list-style-type: none"> – участь в наукових конференціях, конкурсах студентських наукових робіт; – наявність наукових публікацій за результатами кваліфікаційної роботи (в друкованому чи електронному виданні); – впровадження результатів наукової роботи в практику, наявність актів впровадження. 	До 10 балів
	Максимальна оцінка	100 балів

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

№	За 100- бальною шкалою	Зміст оцінки
1.	90-100 балів	<ul style="list-style-type: none"> - повна відповідність змісту роботи темі; - тема розкрита глибоко та повно; - правильно визначено науковий апарат дослідження; - дотримані норми наукової культури і грамотності написання тексту; - дотримані вимоги до написання та оформлення; - робота виконана на високому рівні складності й науковості; - повноцінно використана джерельна база; - систематизовано, якісно оформлено та вдало представлено систему ілюстративного матеріалу; - здобувачем вищої освіти виявлена самостійність при плануванні та виконанні дослідження; - здійснена апробація результатів дослідження; - виконання кваліфікаційної роботи відбувалося із дотриманням графіка; - наявний позитивний відгук керівника та рецензія додаткового фахівця; - - впевнений, аргументований захист із використанням сучасних методів унаочнення, високий рівень володіння змістом роботи, чіткі та коректні відповіді на запитання.
2.	82-89 балів	<ul style="list-style-type: none"> - зміст повністю відповідає темі роботи; - достатньо повне та глибоке розкриття теми; - правильно визначено науковий апарат дослідження; - у цілому дотримані норми наукової культури і грамотності написання тексту, - допущені незначні відхилення від вимог до написання та оформлення кваліфікаційних робіт; - достатньо високий рівень складності й науковості виконаної роботи; - належним чином представлено й використано джерельну базу; - систематизовано та якісно оформлено систему ілюстративного матеріалу; - виявлено певну самостійність при плануванні та виконанні дослідження; - виконання кваліфікаційної роботи відбувалося із дотриманням графіка. - загалом позитивний відгук керівника; - у цілому впевнений, аргументований захист, хороший рівень володіння змістом дослідження, правильні відповіді на запитання.

№	За 100- бальною шкалою	Зміст оцінки
3.	75-81 балів	<ul style="list-style-type: none"> - зміст відповідає темі роботи; - тему в цілому розкрито; - у цілому правильно визначено науковий апарат дослідження; - наявні окремі порушення норм наукової культури і грамотності написання тексту; - допущені окремі відхилення від вимог до написання та оформлення кваліфікаційної роботи; - достатній рівень складності й науковості виконаної роботи; - достатній рівень представлення і використання джерельної бази; - якісно оформлено та представлено ілюстративний матеріал; - наявні елементи самостійності здобувача вищої освіти при плануванні та виконанні дослідження; - у цілому графік виконання кваліфікаційної роботи дотримувався; - наявні незначні зауваження у відгуку керівника; - логічний, аргументований виступ, правильні відповіді на питання і зауваження членів комісії.
4.	65-74 балів	<ul style="list-style-type: none"> - зміст значною мірою відповідає темі роботи; - недостатньо повне розкриття теми; - науковий апарат дослідження потребує окремих уточнень; - є певні відхилення від вимог до написання та оформлення наукових робіт; - допущені окремі порушення вимог до наукової культури та літературного оформлення тексту; - посередній рівень складності й науковості виконаної роботи; - джерельну базу представлено і використано не повною мірою; - ілюстративний матеріал фрагментарно представляє зміст роботи, є суттєві зауваження до його оформлення; - здобувач вищої освіти не виявив самостійності у процесі плануванні та виконання дослідження; - спостерігалися порушення графіка виконання кваліфікаційної роботи (що зафіксовано у протоколах кафедри та відгуку наукового керівника); - наявні суттєві зауваження у відгуку керівника та рецензента; - невпевнений виступ на захисті, неповні або некоректні відповіді на запитання членів комісії.
5.	60-65 балів	<ul style="list-style-type: none"> - зміст значною мірою відповідає темі роботи; - неповне розкриття теми; - науковий апарат дослідження потребує суттєвих уточнень; - наявні суттєві порушення норм наукової культури і літературного оформлення тексту; - допущені суттєві відхилення від вимог до написання та оформлення наукових робіт; - рівень складності й науковості виконаної роботи мінімально достатній;

№	За 100- бальною шкалою	Зміст оцінки
		<ul style="list-style-type: none"> - рівень представлення й використання джерельної бази мінімально достатній; - наявний ілюстративний матеріал має випадковий, несистематизований характер, є суттєві зауваження до його оформлення; - здобувач вищої освіти не виявив здатності до самостійного планування та виконання дослідження; - допущено серйозні порушення графіка виконання кваліфікаційної роботи, зафіксовані у протоколах кафедри та відгуку наукового керівника; - у відгуку керівника та рецензії на кваліфікаційну роботу зафіксовано ряд зауважень; - мінімально достатній рівень володіння змістом дослідження, невпевнений виступ, нечіткі та неповні відповіді на питання членів комісії.
6.	35-59 балів	<ul style="list-style-type: none"> - спостерігається невідповідність змісту темі роботи; не розкрито тему дослідження; - науковий апарат дослідження визначено невірно; - виявлено значну кількість помилок у розкритті змісту дослідження; - не дотримані норми наукової культури і літературного оформлення тексту, кваліфікаційна робота не відповідає чинним вимогам до написання та оформлення наукових робіт; - недостатній рівень складності й науковості виконаної роботи; поверхово представлено і використано джерельну базу; - відсутність або низька якість ілюстративного матеріалу; виявлено нездатність до самостійного планування та виконання дослідження; - недотримання графіку написання кваліфікаційної роботи, зафіксоване у протоколах кафедри та відгуку наукового керівника; - негативний відгук наукового керівника; - невпевнений виступ на захисті, низький рівень володіння змістом роботи, відсутність відповідей на питання та зауваження.
7.	1-34 балів	<ul style="list-style-type: none"> - зміст не відповідає темі роботи; не розкрито тему дослідження; - робота не відповідає вимогам до написання й оформлення наукових кваліфікаційних робіт; - робота має ненауковий характер; відсутність ілюстративного матеріалу; - здобувач вищої освіти виявив нездатність до самостійного планування та виконання дослідження; - невиконання графіку написання кваліфікаційної роботи (що зафіксовано у протоколах кафедри); - негативний відгук наукового керівника та/чи рецензента; - здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня не володіє змістом роботи, що виявилось у відсутності її презентації на захисті; здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня не в змозі відповісти на питання членів комісії.

2.4.10 Здобувачу, який успішно захистив кваліфікаційну роботу, за рішенням Кваліфікаційної комісії присвоюється ступінь магістра, видається диплом і додаток до нього.

Назва та оцінка кваліфікаційної роботи заносяться в індивідуальний навчальний план здобувача, навчальну картку студента, додаток до диплома випускника.

2.4.11 Захищена кваліфікаційна робота зберігається в репозитарії ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

2.4.12 Якщо захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, Кваліфікаційна комісія ухвалює рішення щодо можливості повторного захисту тієї самої роботи з доопрацюванням, чи необхідності опрацювання нової теми, визначеної кафедрою соціальної роботи і соціальної педагогіки.

Здобувачам, які не захищали кваліфікаційну роботу з поважної причини (підтвердженою документально), наказом ректора може бути продовжено термін навчання до закінчення терміну роботи Кваліфікаційної комісії з метою захисту кваліфікаційної роботи, але не більше, ніж на один рік.

2.4.13 Процедура подання апеляції визначена в «Положенні про організацію та проведення атестації на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» і «магістр» у п.6. «Робота апеляційної комісії».

**ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ ВИМОГ ДО НОРМАТИВНИХ ВИДІВ
САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (магістерського) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

п/п	Вимоги до нормативних видів навчально-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти	Вид нормативної навчально-дослідницької роботи
		Кваліфікаційна робота
1.	2.	4.
I.	Вимоги до змісту	
1.1.	Обґрунтування актуальності проблеми дослідження	+
1.2.	Історія дослідження проблеми	+
1.3.	Мета дослідження	+
1.4.	Завдання дослідження	+
1.5.	Гіпотеза дослідження	+
1.5.	Об'єкт дослідження	+
1.6.	Предмет дослідження	+
1.7.	Опис методів дослідження	+
1.8.	Опис структури дослідження	+
1.9.	Наявність складного плану дослідження	+
1.10.	Визначення практичного значення дослідження	+
1.11.	Наявність аналізу джерельної бази дослідження	+
1.12.	Наявність теоретичних розділів	+
1.13.	Наявність експериментального розділу	+
1.14.	Висновки в кінці кожного розділу	+
1.15.	Загальні висновки в кінці роботи	+
1.16.	Список використаних джерел	+
1.17.	Додатки	+/-
II.	Вимоги до оформлення, захисту	
2.1.	Мова виконання	Українська
2.2.	Обсяг	60с. (основний текст)
2.4.	Форма подання і кількість примірників	1 примірник у зброшурованому вигляді та файл на електронному носії
2.5.	Відгук наукового керівника	+
2.6.	2 рецензії (зовнішня й внутрішня)	+
2.6.	Процедура захисту	+

Умовні позначки:

«+» - обов'язково; +/-» - не обов'язково; «-» - не вимагається.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАПИСАННЯ ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ ДО НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ

3.1. **Тези доповіді** (гр. thesis – положення, твердження) – це опубліковані до початку наукової конференції матеріали із викладом основних аспектів наукової доповіді. Вони фіксують наукову точку зору автора й містять матеріали, які раніше не друкувалися.

3.2. Основне призначення тез:

1. Познайомити учасників конференції зі змістом доповіді.
2. Донести в доступній формі інформацію про свої дослідження тим учасникам, які з різних причин не зможуть взяти участь у конференції.
3. Оприлюднити результати наукової роботи та зробити її надбанням фахівців, зацікавлених в отриманні відповідної інформації.
4. Встановити пріоритет автора.
5. Засвідчити особистий внесок як дослідника в розробку наукової проблеми.
6. Підтвердити достовірність основних результатів і висновки наукової роботи, її новизну і рівень (оскільки, після виходу у світ, публікація стає об'єктом вивчення й оцінки широкою науковою громадськістю).
7. Підтвердити факт апробації та впровадження результатів і висновків наукової праці.
8. Відобразити основний зміст наукової роботи та завершеність певного етапу дослідження.

3.3. **Оформлення роботи.** Головне правило – чітко дотримуватися вимог оргкомітету. Тези, оформлені за правилами, – це перший показник того, що науковець-початківець уміє правильно осмислювати інформацію.

Текст має бути написаний грамотно, без орфографічних, пунктуаційних і стилістичних помилок, відповідати науковому стилю викладу матеріалу.

У тезах на 2 сторінки бібліографія може бути відсутньою, або не має перевищувати 5 пунктів.

Тези є наочно-логічним об'єднанням наукового матеріалу загальною ідеєю. Ця ідея повинна бути відображена вже в назві, призначення якої – зорієнтувати читача на зміст наукового тексту.

Структура тез:

1) **Актуальність проблеми дослідження:** історія проблеми, її значимість (особливо слід підкреслити зв'язок з сучасними дослідженнями в соціальній галузі), стан розробки проблеми в науці і практиці, мета дослідження.

2) **Методи, використані автором:** перерахувати методи наукового дослідження. Також слід вказати основні інструменти дослідження, такі як: навчальний заклад або соціальна інституція, де проведено дослідження.

3) Основні результати: слід сформулювати власні основні досягнення. У цьому пункті дотримуйтеся максимальної чіткості та ясності.

4) Висновок і можливі шляхи застосування результатів дослідження: опишіть результати з точки зору загальної значущості для соціальної / соціально-педагогічної галузі.

Слід пам'ятати, що **тези не повинні містити докладних доказів/описів процедур дослідження**. Вони повинні давати чітке уявлення про проведене дослідження.

3.4. Алгоритм написання тез:

Крок 1. Визначити майбутній основний результат або висновок роботи.

Крок 2. Сформулювати попередню назву тез. Слід при цьому враховувати:

- основний результат роботи та її фактичний зміст, який буде описано в тезах;

- назву конференції, в якій передбачається участь.

Останній пункт потрібний для того, щоб Ваші тези відповідали тематиці конференції. У разі невідповідності Вам відмовлять в участі. Тому використовуйте в назві ключові слова з теми конференції, узявши їх з назв окремих секцій або тематики. Висвітліть те, що від Вас хочуть почути оргкомітет та інші учасники конференції.

Крок 3. Скласти структуру тези відповідно до розділів тези. Продумайте, про що піде мова в кожному розділі. Кожну ідею опишіть кількома реченнями: одному розділу в тексті тез (точніше – кожній ідеї) відповідає один абзац. Якщо у Вас з'явилося декілька ідей, то цей розділ складатиметься з декількох абзаців. Таким чином, Ви отримали докладний план Ваших тез – основний зміст з кожного абзацу.

Крок 4. З'ясувати вимоги до оформлення тез та їх обсягу, уважно прочитати вимоги до оформлення тез, визначити обсяг у відповідному розмірі шрифту (*ці вимоги зазначають організатори конференції і вони містяться в інформаційному листі конференції*).

Крок 5. Зверніть увагу на формулювання власних думок. По черзі, починаючи з першого абзацу, висловлюйте свої думки, прагнучи укластися у відведений для них обсяг. Після написання першого абзацу переходьте до другого і так далі.

Крок 6. Зверніть увагу на редагування переходів між абзацами. Прочитайте текст тез. Відредагуйте переходи між абзацами, сам зміст.

Важливо, щоб основний результат – висновки роботи, були добре аргументовані.

Крок 7. Перевірте тези на загальний обсяг. За необхідності скоротіть другорядні деталі, змініть окремі фрази тощо.

Крок 8. Покажіть тези своєму науковому керівнику, щоб почути його думку про зміст, аргументацію, стиль роботи. Внесіть виправлення і доповнення.

3.5. Оформлення тез.

Вимоги до оформлення тез визначаються оргкомітетом конференції і доводяться до відома всіх учасників. Їх необхідно неухильно дотримуватись. Будь-яке порушення вимог може слугувати причиною відмови оргкомітетом.

Звичайний обсяг тез повинен відповідати 1-4 сторінкам друкарського тексту. Інколи вказують кількість слів або знаків. При оформленні тез найчастіше застосовують: шрифт Times New Roman, 14, інтервал одинарний, формат-документ Word.

Тези доповіді, будь-якої наукової публікації оформляють згідно до вимог:

- - у правому верхньому куті розміщують прізвище автора та його ініціали та доповнюють відомостями про нього;
- - по центру жирним шрифтом розміщується назва тез доповіді, що коротко відображає провідну ідею дослідження (2–5 слів);
- - через один рядок подається основний текст тези.

У тезах зазвичай не використовують цитати, цифровий матеріал.

Формулювання кожної тези починається з нового рядка, кожна теза має самостійну думку, висловлену в одному або кількох реченнях.

4. ПІДГОТОВКА НАУКОВОЇ ДОПОВІДІ ДО КОНФЕРЕНЦІЇ

Наукова доповідь – публічно виголошена інформація з проблеми наукового дослідження, що оприлюднена серед науковців певної галузі та відповідає вимогам щодо змісту, структури доповіді тощо. Загальне призначення цього виду доповіді – публічне обговорення (ідеї, процесу або результатів) наукового дослідження.

Підготовка до наукової доповіді починається з обрання теми та визначення мети. Важливо, щоб ця тема була актуальною й цікавою для всіх слухачів, а не вузько специфічною.

Назва доповіді повинна відповідати її змісту й бути стислою, не перевищувати 5-7 слів. Метою доповіді може бути інформування щодо проведення теоретичного аналізу соціальної проблеми, повідомлення висновків наукового дослідження, ознайомлення з розробленою програмою, технологією соціальної / соціально-педагогічної діяльності, тощо.

Існують дві основні форми виступу на конференціях: перша – доповідь (найбільш поширена), друга – повідомлення. Основною їхньою відмінною ознакою є тривалість виступу. Так, тривалість доповіді – від 10 до 30 хвилин, повідомлення – 5-10 хвилин. Звісно, цей час є умовним, оскільки, перш за все, необхідно враховувати регламент, який, як правило, повідомляється учасникам заздалегідь. Крім того, в окремих випадках мають бути й винятки. Отже, необхідно бути готовим до того, що, можливо, прийдеться скоротити доповідь або щось висвітлити більш детально.

Для з'ясування тривалості доповіді рекомендуємо:

- декілька разів прочитати повний текст доповіді (у комфортних умовах, бажано перед дзеркалом);
- зробити хронометраж виступу;
- додати до цього часу 1-2 хвилини (адже можливі запинки або обмовки, що потребуватиме виправлення);
- з'ясувати тривалість часу за окремими частинами доповіді (зокрема, з наведення фактів, прикладів тощо).

Структура доповіді складається з таких частин:

- 1) *вступ*, в якому аналізується проблемне поле або конкретна проблема, що стала причиною доповіді;
- 2) *основна частина*, в якій оприлюднюється авторська ідея вирішення проблеми, хід або результати наукового дослідження тощо;
- 3) *підсумок*, в якому робиться висновок, надаються рекомендації, визначаються перспективи.

Доповідь повинна відрізнятися від тексту, що поданий до друку. Це здійснюється завдяки коментарям, поясненням та іншим матеріалам, які дозволяють більш детально розкрити тему доповіді. Також можливо акцентувати увагу слухачів на одному з найбільш суттєвих аспектів теми (з посиланнями в роботі).

Під час доповіді використовуйте технічні засоби (відео- або аудіоапаратуру), проектори тощо.

Рекомендації до оприлюднення наукової доповіді:

- діловий стиль одягу;
 - використовуйте різноманітні психологічні прийоми як для особистої підготовки до виступу, так і для впливу на аудиторію;
 - наявність повного тексту доповіді без скорочень та аббревіатур;
 - підготуйте матеріали для наочної демонстрації;
 - установіть візуальний контакт із слухачами;
 - представтесь і повідомте тему доповіді (якщо це не зробив головуючий);
 - початок доповіді має бути цікавим, «яскравим» (намагайтесь відразу заволодіти увагою слухачів);
 - дотримуйтесь наукового стилю доповіді;
 - не перевантажуйте виступ цифрами, фактами, цитатами;
 - уникайте повторів;
 - зробіть висновки та вкажіть перспективи рішення означеної проблеми;
 - якщо питання складне, не відповідайте відразу (зверніться з проханням повторити його, або зробити уточнення, що саме цікавить автора – це надасть час для обмірковування питання та формулювання відповіді);
 - якщо на зроблене зауваження немає аргументованої відповіді, подякуйте за нього і пообіцяйте врахувати в подальшій праці;
 - подякуйте за увагу, поставлені запитання, зроблені зауваження.
- Наукова доповідь має бути доступною і цікавою.

ДОДАТКИ

Додаток А

Індивідуальний графік роботи здобувача вищої освіти над кваліфікаційною роботою

1. _____
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)
2. Науковий керівник _____
(ППП, науковий ступінь, вчене звання)
3. Тема роботи _____
4. Термін подання роботи на кафедру _____ (не пізніше місяця до захисту)

№	Етапи виконання кваліфікаційної роботи, їх зміст	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Вибір теми роботи, вивчення наукової літератури, затвердження теми дослідження.	до 1 листопада 1 року навчання	
2.	Отримання консультації наукового керівника, вивчення наукової літератури, розробка плану роботи.	до 1 листопада 1 року навчання	
3.	Розробка наукового апарату дослідження.	до 15 листопада 1 року навчання	
4.	Подання розділу 1 роботи для першого читання науковим керівником.	до 1 січня 1 року навчання	
5.	Усунення зауважень, урахування рекомендацій наукового керівника, подання розділу 1 на друге читання.	за домовленістю з науковим керівником	
6.	Подання розділу 2 роботи для першого читання науковим керівником.	до 1 лютого 1 року навчання	
7.	Усунення зауважень, урахування рекомендацій наукового керівника, подання розділу 2 роботи на друге читання.	за домовленістю з науковим керівником	
8.	Підготовка й проведення експериментальної частини	березень-квітень 1 року навчання	
9.	Узагальнення результатів експериментальної частини	вересень 2 року навчання	
10	Проходження процедури попереднього захисту на засіданні кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки	жовтень 2 року навчання	
11	Доопрацювання кваліфікаційної роботи відповідно до зауважень, рекомендованих на засіданні кафедри	жовтень-листопад 2 року навчання	
8.	Подання на кафедру примірника роботи, оформленого згідно чинних вимог, і файла з текстом кваліфікаційної роботи	за місяць до захисту	

Підпис здобувача вищої освіти: _____

Підпис наукового керівника: _____

Приклад оформлення титульного аркушу кваліфікаційної роботи
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

Факультет психології і соціології

Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки

Освітня програма «Соціальна педагогіка»
Спеціальність 231 «Соціальна робота»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістр

на тему: «»

здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти
П.І.П.

Науковий керівник:
науковий ступінь, вчене звання
П.І.П.

Рецензенти:
науковий ступінь, вчене звання
П.І.П.;
Науковий ступінь, вчене звання,
П.І.П.

Харків – рік

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

М.П. Васильєва, І.А. Романова, І.О. Шеплякова

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету психології і соціології,
спеціальності 231 «Соціальна робота»